

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istoria

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

XXVI. Quomodo impii sepulchrum Domini ruderibus & simulacris
superpositis obtexerant.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ΄

A

CAPUT XXV.

Quomodo Hierosolymis in sancto Dominica Resurrectionis loco templum exstrui praecepit.

Ὅτι οἱ ἑρσοδύμοι ἐπὶ τῷ ἀγίῳ τόπῳ τῆς Ἐσωτῆρ ἡμῶν ἀναστάσεως, ναὸν ἑρσοδύμοι οἰκοδομοῦσι καὶ ἀναστήσονται.

Τούτων δ' ὡδ' ἐχόντων, μνήμης ἀλλό τι μέγιστον ἐπὶ τῶν Παλαισινῶν ἔθνεος ὁ Θεοφίλης εἰεγράζετο· τί δ' ἴω τῆτο, τὸν ἐν τοῖς Ἰερωθόλυμοις τῆς Ἐσωτῆρ ἀναστάσεως μακαριστάστον τόπον, ἐδόκει δεῖν ἀπὸ τῆς Φανῆ χυσεπὸν δποφῆναι τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις γέν οἰκονεὺν ἐκ τῆς συστήσεως διεκελεύετο. ὅσα ἀθεοῖ τῆτ' ἐν διανοίᾳ βαλῶν, ἀλλ' ἴω αὐτῶν Ἐσωτῆρ ἀνακινήσει τῶ πνεύματι.

His ita gestis, Imperator Deo carus aliud quiddam inprimis memorabile aggressus est in Palaestina. Quidnam verò illud est? Beatissimum illum Dominicae Resurrectionis locum qui est Hierosolymis, illustrem ac venerabilem cunctis mortalibus efficere, officii sui esse existimavit. Confestim igitur oratorium ibidem exstrui mandavit: non absque Dei nutu eò inductus; sed ipso Servatore ejus animum incitante.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κς΄

Ὅτι τὸ θῶον μῆμα χυσεπὸν ἐκ τῶν ἀπέτερον ἰαν οἱ ἀθεοῖ.

CAPUT XXVI.

Quomodo impii sepulchrum Domini rudibus & simulacris superpositis obixerant.

Ἀνοθεοὶ μὲν γὰρ ποτε δυσεθεοῖς, μᾶλλον δὲ πᾶν τὸ δαιμόνων διὰ τέτων χυσεπὸν, ἀπεδῶθεν οὐκ ἔστι καὶ λήθη τῶν ἀθεοῖ τῶν θεοφίλων ἐκείνο τῆς ἀθανασίας μῆμα. παρ' ὧ φῶς ἔλασε τῶν οὐκ ἀθεοῖ ἀπεκλύσε τὸν λίθον τῆς διανοίας κελυφῶν, καὶ τὸν ζῶντα μῆ τῶν νεκρῶν ἐκ τῶν ἀθεοῖ ἴω ἀπὸ τῆς ἀπείρας ἀπείρας ἐναγῆς ἰω μῆμα τὸν τε τῆς ἀπείρας λίθον τῆς αὐτῶν διανοίας ἐπὶ δόξη τῆς τῆς ζητεμῆς τῆς ἀφαιρέσεως. τῆτο μὲν οὖν τὸ Ἐσωτῆρ ἀνθρώπων ἀθεοῖ τῆς δυσεθεοῖς ἀφανῆς ἔξ ἀνθρώπων ποιήσεως διανέμετο. ἀφρονη λογισμῶ τὴν ἀλήθειαν ταύτην πη κενύει λογισμῶν καὶ δὴ πολλῶν εἰσενεκῶν μοχθῶν, γῆν ἔξωθεν ποθεν εἰσφορήσαντες, τὸν πάντα καλύπτεισι τόπον· καπεῖτ' εἰς ἕψον αἰωρήσαντες, λίθω τε καὶ ἀθεοῖ τῆς, κατὰ τῆς τῆς ἀνθρώπων ἴω πολλῶν τῶν χυσεπὸν κατεκλύσαν· εἰς ὧς ἐδενός αὐτοῖς λεπτομῆς, τῆς γῆς ὑπέθεν, δεινὸν ὡς ἀληθῶς ταφεῶνα ἰω ἀθεοῖ τῆς ἀνθρώπων νεκρῶν εἰδῶν οὐκ ἴω ἀθεοῖ τῆς ἀκολάσω δαίμονι μυχῶν οἰκοδομησάμενοι. καπεῖτα μυσταῖς ἐνταυθοῖ δυσεθεοῖ ἐπὶ βεβήλων καὶ ἐναγῶν βωμῶν ἰω ἀθεοῖ τῆς ταύτην γῆ μόνως καὶ ὅσα ἄλλως, τὸς πεδᾶσεν εἰς ἕψον ἀξίον ὀνόμισον, εἰ διὰ τέτων τῶν ἐναγῶν μυσταγμάτων τὸ σωτήριον ἀνθρώπων κατεκλύσαν· ἔξ ὧ οἰοῖτ' ἦσαν ἐναγῶν οἱ δέλοι, ὡς ὅσα εἶχε φύσιν τὸν

Quippe impii quondam homines, seu potius universum daemonum genus, impiorum hominum opera, venerandum illud immortalitatis monumentum tenebris atque oblivione penitus involvere studuerant. Illud, inquam, monumentum, ad quod Angelus olim è caelo delapsus admirabili luce radians, saxum revolverat ex animis eorum qui verè saxei erant, & qui viventem Christum inter mortuos adhuc jacere arbitrabantur: felicem nuntium afferens mulieribus, & incredulitatis lapidem à mentibus earum removens, ut opinionem de vita ejus qui ab illis quaerebatur, adstrueret. Hanc igitur salutarem speluncam, impii quidam ac profani homines funditus abolere in animum induxerant; stultè admodum opinati, se hoc modo veritatem esse occultaturos. Itaque non sine summo labore, plurimâ humo aliundè advectâ aggestaque totum locum opplevère. Quem cum mediocri altitudine extulissent & lapide constravissent, sub hac tanta congerie sacram speluncam obtexerunt. Dehinc perinde ac si nihil amplius ipsis superesset, supra illud solum, infaustum prorsus animarum sepulchrum exstruxerunt; obscuram mortuorum simulacrorum cavernam in honorem lascivi demonis quem Venerem vocant, ædificantes. Ubi execranda sacrificia super profanis & impuris altaribus offerebant. Id enim quod instituerant, ita demùm se perfecturos esse opinabantur, si impuris hujusmodi fordi-

RET

bus salutarem speluncam obruissent. Miseri enim illud intelligere non poterant, fieri omnino non posse, ut qui de morte victoriam retulisset, hoc ipsum facinus occultum relinqueret: quem admodum nec fieri potest, ut Sol supra terras radians, & conluctum in caelo cursum peragens, totius generis humani notitia subterfugiat. Quippe Servatoris nostri potentia longe praestantiori luce resplendens; nec ut Sol corpora, sed animos hominum illustrans, totum jam terrarum orbem radiis implebat. Sed nihilo minus ea quae impii ac profani homines adversus veritatem machinati fuerant, longo temporis spatio permanserunt. Nec ullus ex Praesidibus, aut ex Ducibus, aut ex ipsis etiam Imperatoribus, qui ad tantum scelus evertendum idoneus foret, inventus est praeter unum Deo omnium Regi acceptissimum Principem. Qui divino animatus Spiritu, cum supra memoratum locum, omnibus purgamentis ac fordibus ab adversariis fraudulenter obstructum, & oblivioni penitus traditum esse indignè ferret, nec improbitati eorum qui id moliti fuerant cedendum esse arbitraretur; Dei Adjutoris sui Numine invocato, purgari praecipit: ratus eam maxime soli partem, quam adversarii contaminassent, sua opera ac ministerio divina frui magnificentia oportere. Simul atque hoc ab Imperatore praecipit, continuo opera illa ad fraudem comparata, è sublimi ad solum dejecta sunt; & aedificia ad decipiendos homines constructa, cum ipsis statuis ac demonibus diruta sunt ac dissipata.

CAPIΤ XXVII.

Quomodo Constantinus templi materiam ac rudera longissime projici mandavit.

NEque tamen hic conquievit Imperatoris alacritas. Sed praeterea tolli ruta caesa, & quam longissime extra fines regionis projici mandavit. Quod itidem praecipit, protinus executioni mandatum est. Hucusque verò progressus Imperator, nequaquam sibi satisfecit. Sed divino quodam astu incitatus, iussit ut loco altissime effosso, solum ipsum utpote demonum piaculis contaminatum, simul cum egesta humo quam longissime exportaretur.

καὶ τὴ θανάτῃ βραβεῖα ἀναδυσάμενος, καὶ τὸν καθ' ἑαυτὸν κατόρθωμα. ἐδὲ τῆς σπουδῆς πασαν τῶν ἀνθρώπων λαθεῖν λάμπων ἡμετέρας γῆς χρομόνῳ ὀήλιῳ, καὶ τὸν οἰκίῳ ἀνεργῶν διππεύων δρόμον, τὰς γὰρ κρητήνας ἀνεργῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐ σώματα ἡ σώθηκα καὶ γάσσα δῶαμις, τὸν οἰκίῳ τῷ φαντασμασμαργῶν τὸν σύμπαντα καταπληκτικὸν κόσμον πλὴν ἀλλὰ τῶν ἀθέων ἐδουλοῦσθαι θεῶν τὰ καὶ τῆς ἀληθείας μηχανήματα, μετὰ καὶ παρὰ τὸν χρόνον, ἐδὲ τῆς τῶν πατέρων τε, ἐχ' ἡγεμένων, ἐ στρατηγῶν, ἐκ ἀλλοῦ θεοσιλέων, ἐπὶ καθαιρέσει τῶν τε βουλευμένων ῥηθῶν ἐπιτήδειῳ, ἢ μόνῳ εἰς ὃ τῶ παλαιῶν σιλαί Θεῶ φίλῳ, καὶ πνευματικῶν κατόρθωσι, καὶ ἡμετέροις ἀντὶ τὸν δεδωκεναι πᾶσαις ἐ καθαραῖς ὕλαις ἐχθρῶν ἐπιτήδαις κατακεκρύφθαι, λήθη τε καὶ ἀγνοία πᾶσι δεδομένον ἐ παριδῶν, ἐδὲ τῆ τῶν αὐτῶν ἰσχυρῶν κακία. Θεὸν τὸν αὐτῶν σωτήρα ἐπικαλεσάμενος, καθαιρέσει τῶν αὐτῶν αὐτὴν δὴ μάλις τὴν ἰσὺ τῶν ἐχθρῶν μεμασμένῳ, διπολαδοσαί δὲν οἰοῦμαι τῆς τῶν παναίθεσι δι' αὐτῶν μεγαλεργίας. ἀμα καὶ τῶν σαμάτα τὰ ἐπάτης μηχανήματα ἐδωκεν ἀνοθεν ἀφ' ὅθεν κατεργήθη, ἐδὲ τῶν τε καὶ καθηρέτω, αὐτοῖς ἑοάνοις καὶ δαίμοσι, καὶ τὰ τῆς πλάνης οἰκοδομήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ.

Ὅπως Κωνσταντῖνος τῶν εἰδωλῶν τὰ ὕληα καὶ τὰ κινῶν μακρὰν σὺν βίβλωσι προεβίβη.

ΟΥ μὴν ἐν τῆτοις τὰ τῆς ἀπερίας ἐκ τῶν παλιν ὁ βασιλεὺς αἰρέσει, ἐ πᾶσι τῶν τῆς χώρας διασπρίσει, τῶν καθαιρέτων τῶν ἐν λίθοις καὶ ξύλοις ὕλῃ παρὰ τῶν ἐργῶν ὅ καὶ τῶ δὲ παρρηκολέθει τὰ λόγια, ἐδ' ἐπὶ τῆτοι μόνον προσελθεῖν ἀπὸ τῶν ἐπιθεάσας βασιλεὺς, τῶν σαφῶν πολλὴ τῶ χώρῃ βιάθη ἀνορύξασθαι, καὶ καὶ πόρρω πε δ' ἑωτάτω, λυθροῖς ἀπὸ δαίμονικῶν ἐρρηπυμένον, ἐκφορεῖσθαι λεύεσαι.